

(Шта се мора послјије 17. фебруара?)

Ми: пред Косметом и пред собом

Наслов овог текста садржи одговор на питање како нам се могао десити 17. фебруар, као и то што треба чинити након тога дана. Порази су нам дошли стога што нијесмо имали довољно самопоштовања, довољно моралне (само)свијести, а што – знано је још од античких философа – стоји у вези са памећу, тачније: са животном и историјском мудрошћу. Посљедњих мјесеци наша политичка сцена, као и многи од нас приватно, била је заокупљена дилемом шта треба чинити у ситуацији када је било јасно да нам дневни слијед повијесних догађаја носи оно што се коначно десило прије неки дан, те да ћемо се тада наћи пред избором – или ћемо туговати због неправде, инатити се и (немоћно?) покушавати да „исправљамо криве Дрине“, или ћемо окренути леђа „прошлости“ и приклонити се „будућности“, тј. нашој „европској перспективи“. Одатле је проистекло и оно што се могло чути као незванични слоган једнога од двојице кандидата на посљедњим изборима за предсједника Србије – И Косово и свет. То није био само дневнополитички поклич, већ парола која одражава трагику наше повјесне судбине, нашега тренутнога положаја, те разапетост у самом нашем идентитету. Ово је, још се добро сјећамо, веома слично Милутиновићевом слогану

И Србија и свет

из 1997 – да би нам Запад већ 1999. послао јасну поруку –

Ни Косово ни свет

, која се ни послјије „демократских промена“ није суштински измијенила, јер су и тада све, махом привидне повластице плаћане низом болних, штетних, а неријетко и самоубилачких потеза који су од нас били тражени од стране (не)надлежних мјеста тога „света“. Многи, срећом не сви од оних који су прије неку седмицу викали и мислили и

Косово

и

свет

, заправо, у себи су знали да им је „свет“, као метафора за оно чему теже, важнији, док је Косово, мишљаху они, ионако већ одавно „изгубљено“, па стога, тобоже, не треба жалити за пропуштеним, већ се треба окренути будућности. А будућност лежи у „сарадњи“ са „светом“, тј. са онима који нам отимају Космет. У то да ли је „свет“ – посебно овакав како се данас и већ скоро 20 година према нама поставља – безусловна претпоставка, те фиксни параметар наше (пристојне) будућности – чак и самога опстанка, како држе неки људи изокренуте свијести, лишени самопоштовања, а често и злонамјерни – оvdје нећемо улазити. О граничи ћемосе само на тврдњу да алтернатива досљедно спроведеном и вјероватно погубном изолационизму, што не може бити наша опција ни након 17. фебруара, нипошто није пристајање на незамисливо и даље

угађање онима којима би можда најприје одлакнуло да нас, таквих који, какви и гдје јесмо – уопште и нема.

Наша теза је да је Космет само привремено отуђен – и то стога што себе дуги низ деценија нијесмо довољно уважавали, што нијесмо били довољно принципијелни и довољно одлучни у одбрани своје државе – те да, даље, ово стање привремене отуђености Космета може прерасти у трајни губитак само ако не будемо били довољно одлучни у његовој одбрани, и то увијек са јасном свијешћу ко смо, што нам се дешава, ко су нам противници и шта хоће. Ако би се, међутим, ово потоње десило, тада не би смо изгубили само овај драгоцјени, у културно-идентитетском смислу конститутивни дио наше државе, него би нам запријетила и опасност од самоуништења. Ако је „свет“, као синоним за оне који су нам свих ових година били или крајње ненаклоњени, или, пак, огорчени непријатељи, тада ваља нагласити да тежња да постанемо његов дио неће моћи да се оствари одустанемо ли од Космета. Такви не бисмо могли бити заправо примљени

„свет“ (без обзира на евентуално замисливе институционалне привиде) зато што би нам могла бити угрожена егзистенција и државе и нације. Наиме, као што човјек престаје бити човјек у суштинском, минималном смислу кад се спусти испод најнижег прага достојанства, то исто се може десити и нацији.

Достојанство, дакле, није луксуз

оних који су своје егзистенцијално питање већ ријешили, па себи, након и поврх тога, могу да дозволе тобоже застарјелу средњовјековно-ритерску раскош и разметљивост, већ човјек без достојанства, без самоперцепције личне вриједности, и без макар некаквога

признавања

тога достојанства од стране оних којима је окружен, са којима живи и на које је упућен – не може да преживи. Такав човјек постаје

људолики отирач чизама

са којим свако може да поступа како му воља, али никако не као са човјеком

, а камоли као са себи равним.

Достојанство је прагматичко-практички неопходна претпоставка држања свакога човјека да би уопште опстао

– да би био у

цивилизованој

заједници људи. А ни са државом ствари не могу стајати другачије. И њој је такође потребно достојанство (а све озбиљне, мале, средње или велике државе га, знано је, на свој начин имају и носе) да би била примљена у

суштинску

заједницу цивилизованих народа, јер ако тога нема, тада никакве декларације о пријему, приступању или, понајприје: о само формалном припуштању

у ову или ону заједницу не могу имати правога покрића.

И образ и опстанак

Пише: Часлав Копривица
недеља, 24 фебруар 2008 00:02

Достојанство, дакле, држање морала, висока самоодговорност и недопуштање недопустивог је супстанција, подлога укупне не само морално-духовне него и материјалне егзистенције једне нације и њене државе. Благостања не може бити без самопоштовања и образа – на којем су једном морали бити сазасновани свака данас пристојна држава и успјешно друштво

. Да будемо још јаснији: одрекнемо ли се Космета, никада нећемо бити истински прихваћени у заједницу цивилизованих народа – укључујући и онај фамозни „свет“ – чак и када би он једном одлучио да се према нама постави као према достојним људима. Ово је тако стога што не само што би се наше „признавање“ – у случају одустајања од Космета и од себе – темељило на презиру (због свих понижења и доживљених неправди које смо прогутали и преко којих би смо тада били прешли) – дакле, темељ таквога „признања“ би било непризнавање – него би се увијек, по одавно стеченој и стопут испробаној навици, у нашем случају могло прибјегавати и новим случајевима ниподаштавања и гажења.

Коначно, било би крајње пожељно да се једном за вазда отресемо инфериорне флоскуле о томе да је „свет“ синоним за сâм наш (пристојни) опстанак. Ми свој опстанак морамо да обезбиједимо прије свега својим снагама, сарађујући са околином – а, по (пријекој) потреби, и са онима који су нам изразито ненаклоњени – али само онако и онолико колико нам је потребно, колико нам то заиста одговара. Ако

И Косово и свет
треба да значи

И Косово и опстанак

, тада из свега горе реченога проистиче и да се овакав „свет“ и српско Косово искључују, али и то да се Косово може сачувати само
мудром

политиком са образом, дакле са угледањем на норму, а не само и једино са (кратковидом) прагматиком чије параметре одређују моћни противници – напосљетку не само због самога Космета него и због нашега укупнога одржања. Дакле, умјесто и
И Косово и свет

ваља рећи

И образ и опстанак

, тачније:

Опстанак кроз образ

.

Откуда и како?

Но вратимо се на нашој теми – покушају отимања Космета. Шта нам се то десило у недељу, 17. фебруара? Да бисмо одговорил и на ово питање, потребно је ствари

погледати у контексту, а контекст се сам по себи намеће у својој тужној незаобилазности: РСК – Република Српска – Црна Гора – Косово и Метохија. Све пораз за поразом и све болнији од болнијега. Ваља нагласити да ни у једном од тих случајева оно што је (било) наше нијесмо заправо губили од конкретних, фактичких противактера на терену – ни од Хрвата, ни од муслимана, ни од дукљанских Црногораца и мањина у Црној Гори – нити смо Космет изгубили од самих Шиптара. Сваки пут су нам противници били само добро увјежбани и послушни статисти у игри која је била вођена извана (а које је и првима била у интересу), и у којој је противник био много озбиљнији не само од онога привиднога, физичкога – него, увијек се испостављало, и од нас самих. Збрисавши Српску Крајину распршили су нам сан о историјској правди (за оне који су стољећима гинули за Европу, добивши као „награду“ јаме и Јасеновац – пола стољећа прије коначнога изгона); заузевши и давећи крвљу изборену Српску, спутали су нам лијево крило; укравши нам Црну Гору – поништили су нам вјековни понос, а сабљу избили из руку; и, на концу, да би одавно сањано и дуго спровођено убијање државотворности и колективне субјективности српскога народа довели до краја, чупају нам душу – отимајући Косово и Метохију.

Да ли након оваквога низа, након кршења и права на самоопредијељење, када су Срби у питању, након кршења званичнога става о неповредивости најприје државних, а затим и републичких граница, након одузимања права држављанима да одлучују о својој држави итд. – да ли након свега тога ико разуман може да порекне да је циљана жртва разбијања Југославије био српски народ, да је против њега била усмјерена унапријед скована и дуго и систематски спровођена ЗАВЈЕРА? Ниједно комадање наше државе и наших држава није било још довољно добро за наше противнике са Запада. Док год има икакве српске државе – „српске“ у неком смислу који је иоле јачи од чисто номиналнога – дотле за њих „посао“ оvdје није био нити ће бити завршен. Очеvidно: дробе нам тијело да бисмо остали и без њега и без духа, да бисмо остали без идентитета, да оvdје у државотворном смислу не би остао нико и ништа – или да би се, можда, на нашем мјесто појавило нешто и неко други? За сада им иде више него добро – милионе су протјерали, отјерали их у биједу или у иностранство, а и многи, за сада, физички живи, чак и добростојећи Срби су, захваљујући дуготрајном дејству оваквих „мјера“, доведени до морално-интелектуалног ступња који се добро може описати оним горњим

нико

и

ништа

. Намјера им је, а поменути злокобни низ и све оно што је чињено да се он наниже непогрјешиво свједоче о томе – да српски народ непрекидним и несустајућим низом најтежих удараца утјерају у економско, биолошко, морално, духовно небиће – тј. да се оно из тренутнога, каквога-таквога постојања протјера у голо и пуно ништавило.

Прије него што видимо шта ми надаље треба да чинимо, поставља се питање како нам ваља гледати на оне који су нам све ово урадили, и који нам то и даље раде. Пођимо опет од аналогije са појединцем, односно од свакодневнога живота. Онај ко ми без икаквога разлога (не рачунајући оне привидне разлоге које сам инсценира да би привидом оправдао оно што је већ наумио и сковао) неоправдано, неправедно и неморално отима оно што је моје, посебно оно што ми је драгоцјено, оно од чега ми скоро све зависи, тај ми не може бити пријатељ – штавише, не може да ми не буде непријатељ . Држави Србији САД и главне државе Европске уније отимају оно што јој је највредније – велики и неоцјењиво важни дио њене територије. С тога ваља рећи да су САД и већина у Европској унији НЕПРИЈАТЕЉИ СРБИЈЕ, али и непријатељи сваке могуће српске државе и непријатељ свих Срба – у оној мјери у којој Срби на некој од својих традиционалних територија истичу претензију за политичким субјективизовањем, за које су увијек већ унапријед били сумњичени – додаћемо: са правом. У колико би Србима та премиса била увек на уму, већ смишљене схеме и задате размјере поретка не би се тако лако дале углобити у замишљени поредак стваран у кабинетима најмоћнијих.

Разлози за отпор

Какав став треба заузети након свега овога? Кажемо „став“, у смислу јасно оцртане позиције, држања, као нечега што би требало да услиједи након избезумљености и емотивне покошености коју осјећа цијела нација, тачније: сви они (нормални) који се осјећају њеним дијелом? На отимачину Космета се не смије пристати и против ње се ваља борити. Зашто? Најприје из три главна разлога.

1. Зато што је морална дужност свакога човјека да устане против неправде – уколико за њу сазна, јер било која појединачна неправда представља прекршај против опште правде, па као таква, дакле као изузетак од општега, оправданог и пожељнога правила, потенцијално увијек представља опасност да њиме започне читав низ појединачних неправди, да се неправдо и неправда уведе као нови општи образац понашања и уређивања међуљудских односа. Као друго, пошто је морал општељудски, и пошто проистиче из чињенице припадања општељудској заједници, свака појединачна неправда – макар код оних који су уистину људи – треба да изазове саосјећање и солидарност са оним који је погођен неправдом.

2. Пошто су они који су највише непосредно погођени овом одлуком, Срби са Косова и Метохије, такође Срби као и сви ми остали који тамо не живимо, у овом случају се, поред општељудске солидарности и обавезе да се устане против неправде, са правом и неизоставно очекује и солидарност свих Срба са својим најугроженијим сународницима, пошто су они жртве неправде само зато што су Срби – што би се и нама десило да смо се ми којим случајем нашли на мјесту на којем се они сада налазе.

3. Жртва ове неправде нијесу само Срби са Космета него и српска држава и сви Срби – који не поричу своју припадност томе српскоме: својим ставом, мишљу или дјелом, јер отимање државе, или макар њенога дијела, представља најбезочнији изазов свима нама којима та држава припада и који тој држави припадају. Не само што се овим крши свако право него се тиме шаље сљедећа порука: ОТЕЋЕМО ВАМ ОНО ШТО ЈЕ ВАШЕ, А ВИ НЕЋЕТЕ БИТИ ЉУДИ НИ ТОЛИКО ДА СЕ ПРОТИВ ТОГА И ПОБУНИТЕ, А КАМОЛИ БОРИТЕ.

Они који нам отимају Космет добро знају и то да иза тога што сада чине не стоји ни позитивно право, нити правда. Што се права тиче, ствари су јасне – чак и ако се држимо само резолуције Савјета безбједности број 1244, иако НИКАДА не треба сметнути са ума да је и она сама била посљедица безљудне агресије НАТО, тако да је њеним доношењем тај нечувени чин накнадно враћен у правне токове и, заправо, легализован, а НАТО, на неки начин, у својем подухвату оправдан и амнестиран. А што се тиче праведности, сами западњаци су деведесетих година, незванично, извјештавали да на Космету не постоји никаква пракса систематских кршења људских права или сегрегације. (1) Позадина њиховога поступка је у појединачним интересима, у односима снага у свјетској утакмици моћи, али и у моралном цинизму којим се крше све норме зато што се то тренутно сматра опортуним, али и зато што се процјењује да иза жртава неправде не стоји никаква сила која може да поврати стање правде. Унајкраће, морални цинизам, у својем прагматичком здраворазумљу, полази од тога да ће ствари постати „стабилније“ ако се прекрше начела, да ће пројектовани систем и поредак постати чвршћи ако им се у темељ придода (још једна) честица неправде и зла.

У крајњој линији, западњачки насилници у нашем случају држе да су они који су жртве неправде не само недовољно снажни да се боре за правду и за себе него и да – а то је одлучујуће – немају ни СВИЈЕСТИ ни МОРАЛНЕ СНАГЕ да започну ту борбу, а камоли да у њој истрају. Они нас, јасно ваља рећи, ни у ком погледу и ни у најмањој мјери не држе себи равнима, јер би они, ако би се нашли у ситуацији у којој смо се ми нашли,

неодустајно тражили своја права и борили се за њих. Они, заправо, држи да ми, будући културно, етички, а можда онтички инфериорни (културни расизам према Словенима, а посебно према Србима на Западу никада није ишчилио, па не може бити ни искључен) у односу на њих, нећемо бити кадри да узнастојимо на ономе што је наше право. Другим ријечима, оваквом безочношћу нам је прећутно поручено не само да смо немоћни да учинимо ишта против ње него да уопште и нијесмо у довољној мјери чланови хуманитета да чак и пожелимо да се одупиремо. Отимање Космета није, дакле, само чин којим се на крајњи начин угрожава гола егзистенција српске државе, те Срба, осталих нешиптара, али и терористичким властима непоћудних Шиптара на Космету, није само национална увреда за све Србе – то је и морална, људска увреда, прије свега за Србе, а у крајњој инстанцији, уколико се кршење морала тиче свих људи – увреда за свако мислеће и морално створење на земноме шару.

Шта да се ради?

Безочним кршењем свакога права и најминималнијих обавезних моралних норми ми смо, у ствари, изашли из фазе у којој нам од 1991. увијек изнова предстојећа, хегеловска, борба за признавање њем

отвара пут ка субјективизовању – дакле, ка пријему у заједницу уљуђених, нормалних, једноставно:

људи

. Сада је ствар постала неупоредиво драматичнија, судбоноснија, а, опет, у неком начелном – и теоријском и морално-практичком смислу и лакша, јер у крајње заостреним, „граничним ситуацијама“ – а ово је, без сумње, гранична ситуација српске нације – лакше се сагледава оно одакле све што је сада важно извире, као и све важно што на крају остаје.

[\(2\)](#)

Сада, наиме, више није ријеч о извојевању права да будемо, макар формално гледано, (по)сматрани као равни осталим актерима међународне утакмице, већ је сада питање да ли ћемо уопште – уколико се не поставимо онако како овој ситуацији доликује – моћи да избјегнемо да нас сви, укључујући и оне који нам чупају душу, не посматрају као прљавштину са обуће која се по потреби може обрисати као да је никада није било. У моралном смислу, српски народ се сада налази пред највећим изазовом у својој повијести. Запад га је на најбестијалнији начин, колективно и без икакве задршке, „ишамарао“ – учествујући у свеобухватном припремању отимања најважнијег дијела његове територије, те у признавању те отимачине. Тиме су они преузели „моралну“ обавезу да чувају и бране своје државо(не)лико, наказно новорођенче.

Ако пређемо преко овога, ако се све оконча на (привременом?) повлачењу неколико амбасадора, ако и даље на врху наше „агенде“ буде Европска унија и испуњавање

њених захтјева – који варирају од оних бизарних и бесмислених, до оних понижавајућих и по нас (само)убилачких, ако не повучемо све политичке и економске посљедице држања које се граничи са оружаним непријатељством, ако наши спортисти буду учествовали са „спортистима“ који ће наступати под „заставом“ „државе“ Косова (или „Косове“!), ако... – тада ћемо свима, а и себи показати да не представљамо ништа више до високонеквалитетни отпад повијести који више не само да не заслужује да у њој опстане него се, по свој прилици, у њој, у овом обличју,

и

под овим именом

не би ни могао још дуго задржати. Дакле, ако у овако тешкој ситуацији не будем принципијелни, самосвјесни, морални и одлучни – али вазда и увијек хладнокрвни, ако не будемо жилави и вјешти да сносимо све посљедице својег, сада једино могућег, државобранитељског, моралног става, а да при томе и опстанемо у цивилизованом статусу, ми у моралном смислу више нећемо имати ни основа ни разлога за постојања, а – имајући у виду геополитичку „метеорологију“ југоисточне Европе – на дужи рок можда ни могућности да преживимо. Рашчлањивање, гажење, уништавање би само било настављено, јер ако се и преко ОВОГА пређе, ако се све заврши на једномјесченом (ако и толико!) испозираном (?) и неискреном (?) дурењу неких од наших званичника (а сви, ваља рећи, нијесу такви) – који приватно понајвише сањају о „Шенгену“ и о „претприступним фондовима“ моралних циника и насилника из ЕУ – тада не само што не би било разлога да се све то, на другом мјесту, са другим изговорима, а са истом намјером, не настави, него би се, а искуство нас учи томе, све то и даље вјероватно настављало. Ако нам је, можда – као народу, дедукција

, којом се врше предвиђања, слабија страна, тада би, можда, као историјско-гносеолошки „недотупаван“ народ, требало да се сјетимо да 1995, те крајинске и босанскохерцеговачке '95, скоро

никоме није падало на памет да ће се сразмјерно ускоро десити и косметска 1999, затим црногорска 2006, и коначно опет косметска 2008.

Дакле, иако је то вазда био стални, обавезни захтјев који важи и у животу поједанаца, и у животима појединачних држава, а посебно у нашој кризи од 1999 – сада би коначно морало бити јасно не само да је држање умно-моралних начела најбољи начин да се (најбоље) преживи него да је, штавише, принципијелност, по свему судећи, једини

начин да уопште некако преживимо. Беспштедна, на начелима заснована одбрана својега свим тренутно

доступним средствима је, дакле, једини пут не само да се сачувају изгледи да ћемо једнога дана повратити своју отету територију, него да ће уопште и Србија као држава моћи да преживи. Због тога, коначно, а то ће рећи, и због „будућности наше деце“, преко овога не смијемо да пређемо, већ свеколико своје будуће понашање у међународним политичким, економским, правним, културним, спортским и свим осталим

пословима морамо ставити у функцију нашега става да не признајемо насилно отцјељење него да сваким својим, за то релевантним потезом морамо подсјећати на неодрживост таквога стања, и тиме се приближавати његовом укидању, или се макар не удаљавати од њега. Ниједна тренутна повластица и погодност – ни привидна ни истинска – која би нам могла бити понуђена од стране отимача није вриједна одустајања од понашања и дјелања у складу са начелним ставом чија би позадина била: **КОСМЕТ ЈЕ ДИО СРБИЈЕ И НИШТА ПОД МИЛИМ БОГОМ НАМ ОД ТОГА НИЈЕ ВАЖНИЈЕ!**

Наравно, супротно увјерењима „прагматичара“, који су, у стварности, често морални нихилисти или чак морални идиоти – моралност и принципијелност по себи не значи ни „изолационизам“ ни „аутизам“, већ представља свагдашњу смјерницу која човјеку помаже да у настојањима да преживи, да се задовољи, да се испуни, не прекрши оно што је највредније и тиме нанесе себи, тачније највреднијем дијелу људскости у себи, најтежу и непоправљиву штету. Морал и умност нијесу препрека слободи и срећи, већ њихови најважнији и највјернији савезници – који им помажу да се не изврате у своје супротности: самовољу и бесловјесни хедонизам, који воде душевном погубљењу.

Свакако, став о условљености нашега будућега понашања моралном заклетвом на Космет могао би бити релативизован у случају директне и увјерљиве пријетње физичким уништењем нашега народа – али то сада, у ситуацији у којој Русија игра улогу какву је себи одскора изборила, није реално, и, по свој прилици, у најдогледније вријеме неће ни бити могуће. Деведесете се – то треба јасно рећи због „условних рефлекса“ и атавистичких страхова који су у многима од нас развијени и утјерани тих година – не могу поновити, јер нико не може да нам уведе економске санкције преко Уједињених нација (а само те могу бити дјелотворне), и нико више не може и не смије да се иживљава над нама својом оружаном силом, без опасности да због тога претрпи неподношљиве губитке и штету. Ова борба може трајати дуго, и, макар због тога, могло би нам повремено дјеловати да је безизгледна, с обзиром на то да „велики“ стоје иза „државности“ „Косове“. Ипак, по свему судећи, та се државност у међународноправном смислу неће моћи легализовати, а сјећање (и то не само код нас) да је у питању неоправдани преседан неће моћи да ишчили (као што свједоче примјери кинескога Тајвана и сјевернога, окупираног дијела Кипра) – све док ми (а вјероватно и Русија) на то будемо подсјећали. Дакле, у таквој ситуацији, без обзира на очекивање признавања од бројних западних, источноевропских и муслиманских земаља, Косово и Метохија ће бити и остати спорна територија која је међународноправно заправо изван закона, за коју ће, опет, знатан дио земаља прихватати да је легитимни дио српских легитимних аспирација, те коначно мјесто гдје би држава Србија, под повољним распоредом снага у међународним односима, једном могла и да се врати. Признавање

Космета је у највећој могућој мјери оправдани
цасус белли

, тако да ми, правно гледано, имамо основа да у сваком тренутку поведемо рат против сецесионистичких елемената на Космету, као и против свих оних држава које се у случају евентуалнога почетка наших борбених дејстава усуде да им пруже подршку.

Одмах треба нагласити – потпуно је јасно да држава Србија не може да поврати Космет без употребе оружаних снага, или макар без довољно вјеродостојне пријетње њеном употребом, којој на другој страни, код наоружане сецесионистичке мањине, не би могла да се супротстави оружана сила одговарајуће снаге. Тако нешто било би могуће само у оној ситуацији у којој би западне силе, или макар Сједињене Државе, биле искључене из војнога ешалона који би стајао на бранику лажне државности. То би, наравно, било могуће само уз одлучну подршку спољњега чиниоца (тј. Русије), а у случају превеликога оптерећења оружане силе америчког интервенционистичког империјализма, те корелативнога мијењања или слабљења приоритета САД, те, свакако, уз нашу довољно вјешту и одлучну политику. Ипак, јасно је да се тако нешто неће моћи догодити у догледно вријеме. Али исто тако ваља нагласити да се – с обзиром на брзину глобалних промјена и убрзавање динамике повијести – из ове временске тачке недогледним може чинити и оно што ће се збивати за седам или 10 година, када би ситуација у назначеном смислу могла бити и знатно повољнија за нас и нашу борбу за Косово и Метохију.

Наша једина политика према Космету и према Западу јесте непристајање, али не као пука декларација, не као „спасавање душе“ која би била свјесна тобожње неповратности фактичкога стања, већ као програм

који треба да одреди наше будуће дјеловање у вези са нашом покрајином – у међународним, али и у унутрашњим односима. Шта свако од нас може да уради? Насупрот беспомоћним констатацијама многих добронамјерних, отимачином погођених и заинтересованих у стилу: „Ја ту ништа не могу да урадим“ – треба рећи да управо свако од нас, сам са собом и у себи, највише може да уради за Космет. То што се може, смије и мора урадити јесте да се никада ни у себи ни пред другима не помиримо са тиме, да увијек изнова и себе и околину – било сународника, било инородаца – убјеђујемо да је Космет српски, да увијек изнова освјешћујемо да је то одсудно питање нашега морала, дигнитета, идентитета и, напослијетку, самога опстанка – јер приставши да смо без Космета, да он није наш, ми остајемо не без дијела своје територије/тијела, већ без себе самих, без своје душе – и то не само без њенога дијела, већ без цјелине, пошто је она, за разлику од тијела, недјелљива

. Само ако наша држава буде имала овакве грађане који ће мишљу, ријечју и дијелом свједочити

не само учињену неправду него и одлучност да се она исправи – а то је једна од

непролазних заповијести и људскога и божијега права – само ће тада и она моћи нешто да учини за привремено отето Косово и Метохију. Само би се тада, на концу, у случају успјешнога повратка српске државе на Космет, могло испоставити да је окупација и отимачина била привремена.

Космет није изгубљен – али може постати ако ми пристанемо на то – као што од 15. стољећа до 1912. није био изгубљен, иако тамо није било наше државе. Овдје је гносеологија и психологија (чак можда најприје у својем античком значењу) „старија“ од онтологије – тачније од фактичке онтике. Нешто што је, стицајем тренутних повијесних околности и (изгледа трајних) моралних неприлика свијета, на правди Бога отето, нешто што држи државонеспособно, полуцивилизовано племе које се узалуд копрца у настојањима да постане некаква нација – то заиста не може и не смије бити сматрано једном за вазда изгубљеним.

Позивати се, у сврху оправдавања властите малодушности и одустајања од отпора за Космет, на физичку снагу и технолошку премоћ отимача, значи не схватати ноторну историјску чињеницу пролазности свих у лакомости за моћју прегрезлих империја. Повијест готово све може да преиначи и релативизује, и она награду даје онима који имају довољно снаге и стрпљења да преживе и дочекају. Парадоксално, повијест награђује оне који успијевају да њу, док год је неповољна, довољно дуго „презиру“ – и да снују и творе упркос тренутном стању. Многи некадашњи историјски снови не би били остварени да није било дјелâ оних који су својом мишљу и жељама порицали (некадашње) повијесне реалности. (Пролазност у повијести се, наравно, не односи само на велике и (пре)моћне него још и више на мале.) Но наша снага мора бити у свијести да се боримо за правду, за морал, за право, тј. у томе што је наш оријентир убиљежен у вјечно-непролазноме, док је самовоља отимачâ оријентисана само у неморалности текуће насилничке прагматике, дакле у ономе што је једна од најпролазнијих људских ствари. Већ и стога недопуштена је тврдња да је Косово изгубљено, јер наши „адути“ су неупоредиво јачи и трајнији од „аргумената“ противника – питање је само да ли ми желимо да их употребљавамо, али, још и више, да ли желимо да од 17. фебруара свој државни и национални живот подредимо радосном служењу циљевима непролазја. Ово не кажемо зато што мислимо да српски народ јесте, или да би могао бити, то јест да би требало да буде народ некаквих моралних титана – јер ми то, као ниједан народ, нијесмо – већ зато што упркос свој несрећи која се на нас свалила, на неки начин и поред све несреће које се нас обрушила, имамо срећу да је оно што је човјеку највредније и што му може дати највећу снагу – (и) овога пута на српској страни. Радосно је служити ономе у вјечности настањеном – јер то духовно преображава – и јер је на дужи рок и у крајњој линији, ономе који се налази на тој страни, насупрот легијама пролазности, приземности и ништавила – побједа зајамчена.

И образ и опстанак

Пише: Часлав Копривица
недеља, 24 фебруар 2008 00:02

Вјечност ће увијек бити старија од временитости, а морална вертикала од повијести и повијесности. Наша је снага у оном надљудском, или, прије: највишем у човјеку, најљудскијем, а

њихова „снага“ (у ствари проклетство) у оном најнижем у човјеку, најнељудскијем

. Ако је вјеровати свједочитељу сушности врлине, божанственоме Платону, само је виши, божански дио људске душе бесмртан, тако да је побједа увијек на страни вјечности – и код појединаца, али и код оних заједница које успију да своје постојање управе према томе. Ово је, наравно, тако ако посматрамо из угла саме вјечности, суб специае аетернитатис

. А да ли ће тако остати и у времену, у повијести – у којој вјечност такође, у принципу

, има надмоћ (као Платонове вјечне идеје над пролазним стварима) – то зависи од оних којима је конкретним кретањима повијести додијељена страна правде. Да би вјечност побиједила вријеме, потребно је да у самом протоку

хроније

неко „залегне“ за њену ствар, а то ће се најприје десити ако се његова лична

, посебна

ствар поклопи са

општом

стварју вјечности! Дакле, догађаји времена – ма какви и ма како они тренутно неповољни били – не могу одлучити да ли је тежња за правдом осуђена на неуспјех, већ то може само одустанак од тражења и остварења правде – уколико тако поступе они увријеђени које она сада подупире.

Из свега овога проистиче да српски етички императив (и убудуће – и не само поводом Космета него и свега осталог што нам је силом и аморалношћу преотето) гласи:

отпор непристајањем

– са свим моралним и фактичким посљедицама које то носи. На отпор смо позвани – не ради самога отпора, већ зато што само и једино отпор

једном

може постати и стварно-фактички (а не само морално-душевно)

дјело

творан.

Коначно, претпоставимо чак, хипотетички – иако видјесмо да је тако нешто немогуће тврдити – да се Космет никада неће моћи повратити. Али макар га и никада не повратили – ако пристанемо, ако, наиме, пристанемо на пристајање, ако његово отимање признамо свршеном отетошћу – бићемо збрисани, најприје морално, а затим и као нација у сваком смислу ријечи. Због самога нашега опстанка као народа – у било

којим границама – због
будућности нас и наше дјеце
, морално је обавезно не пристати. Пристанак би значео да сами учествујемо у својем
брисању из повијести, из постојања. Само
завјетом непристајања
, упорношћу сваколикe духовне и интелектуалне борбе, можемо доћи у прилику да
вратимо своју државу на Космет, а утолико и да повратимо свој образ и умиримо своју
повријеђену душу. Борба непристајања, што је најтежа борба која ће се ових и
наредних дана, мјесеци и година збивати у нама и са нама, биће
борба за самопоштовање
, за могућност да се погледамо у огледало, да погледамо нашој
дјечи у очи
– прије него свакога од нас не приупитају: Гдје си био када отимаху наше? Само ако не
изгубимо ту
моралну борбу
са собом, борбу против своје слабости, имаћемо изгледа да се једном и стварно
суочимо са отимачима, и да, под бољим условима, добијемо битку против непријатеља –
ону битку коју смо увијек лакше добијали од битака са самима собом, са својом
неморалношћу, незнањем и малодушношћу...

„Косово ме се не тиче“

Горе смо се осврнули на ставове наших сународника којима је, додуше, (било) стало до
Косова и Метохије, али који у својој малодушности и/или незнању држе да је ствар
изгубљена. Постоје, међутим, и они чији став није тек губитнички, него
активно-ниподаштавајући, цинично-нихилистичан. Има, наиме, приличан број оних који
кажу да их се Косово уопште не тиче, да не осјећају да је Космет њихов. Онај ко,
будући Србин по рођењу, имену, поријеклу и (евентуално) васпитању, каже да Космет
не осјећа као нешто своје, ради нешто слично што и далтониста који би хтио да забрани
да се људи диве Рембрантовом колориту или као када би се глуви спрдао
поштоваоцима Бахових хармонија – зато што он то не може да осјети. Они који (се) тако
„осјећају“ требало би у часу када милиони Срба осјећају избезумљеност и крајњу
повријеђеност због бестидности понижења којем су изложени дјелима насилника –
требало би да ћуте макар из пристојности, јер њихова безосјећајност је психолошки
ненормална

, а политички нелегитимна

. Да ли би они тако реаговали када би био животну угрожен било који човјек на
свијету? Питамо ово зато што би, такви људи, по правилу, будући најчешће
„космополитски“ „човјекољупци“, начелно увијек рекли да су они против сваке неправде
и насиља – коме год да се дешава. Но ова напавда се дешава њиховим сународницима

који творењем туђинске лажидржаве на својој прагрудии бивају још више осрамоћени и угрожени. Како то да им човјек уопште, човјек као такав, може бити ближи од њихових сународника? А нијесу ли ни они, ти Срби са Космета, након свега, допустићете, неки људи? Коначно, како је могуће „прескакати“ ступњеве солидарности и емпатије – како је могуће саосјећати се са човјеком уопште, са случајевима неправде који се дешавају свим могућим људима у свијету, а не саосјећати се са сународницима – зато што се њихов завичај – нечијом грешком у васпитању, моралној свијести, памети,... – „не осјећа“ дијелом своје земље и својега идентитета?

Припадањем истој држави, учествовањем у истој традицији и у истом идентитету, сви ми морамо бити повезани, и, слједствено, морали бисмо да осјећамо одговарајућу, националну емпатију

, која није само културно-историјске природе, него је и посредована и државном саидентификацијом. То да је човјек

зоон политикон

значи да је његова

политеја

(држава), а и традиција на којој она почива, дио његовога идентитета, да државни, национални и етнички идентитет и културна традиција сазаснивају његово биће

Цивилизовани човјек се од дивљака, од нецивилизованог човјека, разликује тиме што он увредом не сматра само оне понижавајуће чинове који су непосредно усмјерени против њега и његових ближњих него и оне који су намијењени његовој држави – јер, како је речено, државна припадност саучествује у бићу свакога од нас

. Управо стога тврдња ПУЦАЊ У КОСОВО ЈЕ ПУЦАЊ У НАШУ ДРЖАВУ, А ТИМЕ И ПУЦАЊ У СВАКОГА ОД НАС, није пука, звечећа фраза, већ необорива начелно-морална константација стања ствари.

Нашој држави је, а тиме и свим њеним грађанима, покушајем отимања Космета „повријеђен углед“. Увреду би требало да исправе правне норме међународног поретка, сама та држава, али и сами њени грађани. За свакога цивилизованог човјека увреда његове државе мора бити и увреда за њега лично, а за државу нема веће опасности и увреде од отимања њене територије и од угрожавања њених грађана, тако да би овим догађајем сви лично требало да будемо у највећој могућој мјери увријеђени и расрћени.

Узгред, да у свакодневном животу на дјелу није свагда ово национално-државно идентитетско саучествовање појединаца, како би онда могло бити то да када игра национални тим против некога страног сви грађани, без обзира на идеолошке разлике – укључујући и оне који „не осјећају“ Косово, жуде за побједом својега тима? Дакле,

национална/државна идентификација је природна

, једино нормална, и она се на најприроднији начин и без задршке испољава у ситуацијама када то изискује безначајан улог и никакав напор, а камоли жртве. Али ако је природно да се преко спорта (или „Пјесме Евровизије“) идентификујемо са представницима своје земље, са својом државом итд. – то је а фортиори

још „природније“ и неизбјежније идентификовати се са својом државом у међународним пословима; посебно у онима када је само њено постојање доведено у питање, јер: територија је база постојања, а (пра)сјећање темељ идентитета

, а за нас је Космет и једно и друго: и територија и сјећања, и постојање и суштина. Дакле, ако је у споредним стварима идентификовање и подршка природна и очигледно фактички присутна, тада је то утолико обавезније код „озбиљних“ ствари – а питање територије (и људи на њој) једно је од најозбиљнијих могућих. Стога, коначно, тврђења о „неосјећању“ Космета својим треба не само одбацити и морално жигосати, него ваља подвући да је ту у питању аморална дволичност и слабићство, јер се у ситуацији када је држава пред највећим могућим искушењима, и када јој је потребна свака подршка свих њених грађана – уз велике изгледе да у будућности будемо суочени и са извјесним одрицањима – фингира „индивидуалистичко-психолошки“ аргумент да би се заогрнула права суштина оваквога става: бездушна себичност које неопозиво увире у препознатљиву аморалност егоистичкога ситнодушја.

Фусноте:

1. На основу извјештаја њемачких обавјештајаца, забиљежено је да њемачке имиграционе власти деведесетих година шиптарским претендентима са Космета на политички азил нијесу признавале ово право, иако је њемачка држава званично, управо супротно овом увид у, говорила посве супротно.

2. Тужно је, наравно, што смо – дјелимично и својом кривицом, иако је удио спољњих насилника и злоумника био одлучујући – себе морали довести у граничну ситуацију да бисмо, као нација, неке ствари могли да осјетимо, а надајмо се једном коначно и схватимо.